

สภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาต้ม
บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

Operational Status of Local Fishermen on in Privatization Fermented Fish
Ban Chiang Khan, Village No. 1, Chiang Khan Subdistrict, Chiang Khan District,
Loei Province

ณัฐพนธ์ ขาวนา¹ ผการัตน์ พินิจวัฒน์²
E-mail: sb6240307105@lru.at.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้าน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาต้ม บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประธานกลุ่ม 1 คน ที่ปรึกษา 1 คน และสมาชิกกลุ่ม 2 คน นักท่องเที่ยว 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ภาววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

สภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาต้ม บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ขาดรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวไม่เข้ามาใช้บริการและไม่เข้ามารับประทานอาหารบนแพของกลุ่มประมงพื้นบ้านและปลาที่หามาได้มีจำนวนมากไม่สามารถนำไปทำอาหารได้ทั้งหมด สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือขาดรายได้ในกลุ่มไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาต้มได้ส่งผลทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและเกิดการว่างงาน นักท่องเที่ยวได้รับผลกระทบคือมาตรการเฝ้าระวังโรคระบาดโควิด19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะเดินทางมาเที่ยวหรือรับประทานอาหารได้อย่างเสรีเพราะต้องผ่านมาตรการการตรวจคัดกรองอย่างเข้มข้น

คำสำคัญ: สภาพ กลุ่มประมง เชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ แปรรูปปลาต้ม

Abstract

Research on Operational Conditions of Indigenous Fisheries Groups have a purpose To study the operating conditions of indigenous fishery groups in fermented fish processing Ban Chiang Khan, Village No. 1, Chiang Khan Sub-district, Chiang Khan District, Loei Province, using research methodology. Qualitatively, the target group consisted of 1 group chairman, 1 consultant and 2 group members, 1 tourist, a total of 5 people. The tool used was an interview form. to analyze the data by analyzing the content of the research found that

Conditions of operation of the local fishermen's group in fermented fish processing, Ban Chiang Khan, Village No. 1, Chiang Khan Sub-district, Chiang Khan District, Loei Province, lack of income from tourists who do not come to use the service and do not come to eat on the rafts of the local fishermen and fish that are found There are many that can't be used to cook all of them. Members of local fisheries groups are affected by lack of income in the group, unable to sell fermented fish products, resulting in members of the group having no household expenses and unemployment. Tourists affected are precautionary measures against the COVID-19 epidemic. This makes tourists unable to travel or eat freely because they have to go through intensive screening measures.

Keywords: condition, fishing group, qualitative, interview for, privatization fermented fish

¹ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันนี้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก อาทิ ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่กึ่งแห้งแล้ง และภูเขา ภายในปี 2563 การส่งเสริมการจัดการป่าอย่างยั่งยืนและแก้ไขการตัดไม้ทำลายป่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ควรต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อที่จะลดการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาแล่งน้ำตามธรรมชาติให้เกิดความสมดุลในการอยู่อาศัยของชาวบ้านในชุมชน จากสถานการณ์ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในทุกคน ทุกวงการได้รับผลกระทบ เศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจเสียหายอย่างประเมินค่ามิได้ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนช่วงประเทศกำลังพัฒนาในการบรรลุความยั่งยืนของหนี้ระยะยาว โดยใช้นโยบายที่ประสานงานกันที่มุ่งส่งเสริมการจัดหาเงินทุนโดยการก่อหนี้การบรรเทาหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้ตามความเหมาะสม และแก้ปัญหาหนี้ต่างประเทศของประเทศที่ยากจนและมีหนี้สินในระดับสูงเพื่อลดการประสบปัญหาหนี้ ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเชื่อมต่อกันมากขึ้นการส่งเสริมให้มีการเข้าถึงเทคโนโลยีและความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดและเอื้อให้เกิดการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ การประสานงานด้านนโยบายเพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาที่มีความสามารถในการบริหารจัดการหนี้ รวมทั้งการส่งเสริมการลงทุนในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 17 มุ่งมั่นที่จะเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา (North-South) และความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (South-South) เดือน พฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมา มีการประชุมสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน นั่นคือการประชุม COP26 หรือ United Nations Framework Convention on Climate Change Conference of the Parties ครั้งที่ 26 เพื่อกำหนดบทบาทของแต่ละประเทศในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและระงับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ก่อนหน้าการประชุม ได้มีการเปิดเผยรายงานโดย Intergovernmental Panel on Climate Change หรือ IPCC เตือนว่าโลกกำลังเข้าสู่ภาวะโลกร้อนที่อันตรายอย่างยิ่ง และระบุว่าหากไม่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับมหภาคให้ทันเวลาที่ การจำกัดอุณหภูมิไม่ให้สูงขึ้นเกินกว่า 1.5 หรือแม้แต่ 2 องศาเซลเซียส จะเป็นไปได้เลย การประชุม COP 26 จัดว่ามีความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยมีข้อตกลงสำคัญ ๆ หลายประการได้แก่ การร่วมลงนามเห็นชอบการยุติการตัดไม้ทำลายป่าภายในปี 2030 ของผู้นำ 141 ประเทศ คิดเป็นราว 85% ของพื้นที่ป่าทั่วโลก ข้อตกลง “Global Methane Pledge” ซึ่งมากกว่า 105 ประเทศได้เข้าร่วม เพื่อลดการปล่อยก๊าซมีเทนทั่วโลกอย่างน้อยร้อยละ 30 ให้ได้ภายในปี 2030 แม้ประเทศจีน รัสเซีย อินเดีย ซึ่งปล่อยก๊าซมีเทนเป็นอันดับต้น ๆ ไม่ได้ร่วมลงนามด้วย สัญญาข้อตกลงยุติการใช้พลังงานถ่านหินโดยผู้นำมากกว่า 40 ประเทศ แม้หลายประเทศรวมถึงประเทศจีนที่มีปริมาณการใช้ถ่านหินกว่า 54% ในปีที่แล้วไม่ได้ร่วมด้วย ที่สำคัญประการสุดท้าย คือการประกาศเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (NetZero) ซึ่งรัฐบาลไทยเองก็ได้ประกาศการเข้าสู่การเป็น Net zero ภายในปี 2065 (เทียนทิพ สุพานิช, 2564)

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) กล่าวถึงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) นโยบายและ แผนความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนแผนระดับชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำคัญและทิศทางหลัก ในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 ยังได้กำหนดให้ทุกส่วนราชการจัดทำ (กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์) แผนปฏิบัติการราชการฯ 5 ปีโดยเริ่มแรกให้จัดทำแผน 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนสำคัญของประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะหน่วยงานหลักในการประชาสัมพันธ์ภาครัฐ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติ ราชการกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2563-2580 ให้สามารถรองรับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนแผนระดับชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งต้องให้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อม พฤติกรรม การบริโภคสื่อของประชาชน ฯลฯ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในแวดวงสื่อสารประชาสัมพันธ์ทั้งในประเทศ และในระดับสากล ส่งเสริม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ประมงอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรมและเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิต และบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้มีสินค้าประมงอัตลักษณ์พื้นถิ่น ออกสู่ตลาดสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ที่หลากหลาย สนับสนุนการบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางเกษตร และระบบการผลิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งจากการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย ตลอดจนส่งเสริมการผลิตในระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2564 รับทราบตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์แผนไทย) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (แผนพัฒนาฯ) สรุปสาระสำคัญ ดังนี้ (1) กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 การวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศไทย ในระยะของแผนพัฒนาฯ มีจุดประสงค์ที่จะพลิกโฉมประเทศให้เท่าทันและสอดคล้องกับพลวัตและบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อนำไทยไปสู่ประเทศที่มี “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (2) การระดมความเห็นต่อกรอบแผนพัฒนาฯ อยู่ระหว่างจัดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทุกภาคส่วนในช่วงเดือนมีนาคม-

พฤษภาคม 2564 ผ่าน 3 ช่องทางหลัก ได้แก่ (1) การประชุมระดมความเห็นระดับกลุ่มจังหวัดทั้ง 18 กลุ่มจังหวัด (2) การประชุมระดมความเห็นกลุ่มเฉพาะ เช่น กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ กลุ่มภาคเอกชน และกลุ่มเยาวชน (3) การระดมความเห็นผ่านสื่อออนไลน์และสื่อสาธารณะ และ (3) การดำเนินงานในระยะต่อไป สศช.จะนำกรอบแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านการระดมความคิดเห็นไปดำเนินการยกร่างแผนพัฒนาฯ ตามกระบวนการที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ให้แล้วเสร็จตามขั้นตอนต่อไป

อารยา ญาณพิบูลย์ และ วิภาวี กฤษณะภูติ (2563) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาบ้านห้วยบง (ตราหนึ่งเดียว) ได้จัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนอุบลรัตน์) มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้กลุ่มได้รับการสนับสนุนและได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตจากหลายหน่วยงานด้วยกัน แต่ไม่ได้มีการวางแผนการผลิตเป็นรูปแบบและไม่มีการจัดทำแผนธุรกิจทั้งนี้ใช้การประชุมกับสมาชิกกลุ่มซึ่งมีจำนวน 15 คนและเป็นแรงงานหลักในกระบวนการผลิตแต่ได้จ้างคนชราและเด็กในชุมชนมาเป็นแรงงานเสริมในการช่วยเตรียมวัตถุดิบในช่วงเวลาที่มีความต้องการสินค้าเป็นจำนวนมากกลุ่มได้มีการนำเครื่องจักรหลายชนิดมาใช้เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากปลาหลายประเภทด้วยกันในการกำหนดราคานั้นได้คำนวณจากต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ต่อ 1 กิโลกรัมเป็นหลักได้มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลายช่องทางด้วยกัน แต่ยังคงใช้การประชาสัมพันธ์ด้วยการบอกเล่าปากต่อปากและจัดพิมพ์นามบัตรเท่านั้นเงินลงทุนหมุนเวียนได้มาจากการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่มและผลกำไรจากการดำเนินการของกลุ่มรวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่นกันกลุ่มได้มีการจัดทำบัญชีอย่างง่าย จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่มีชื่อเสียงและสร้างรายได้อยู่หลายชนิด “ปลาส้ม” เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็น “ของดีจังหวัดหนองบัวลำภูนำไปสู่การผลักดันเป็นนโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์ปลาส้มภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “จังหวัดหนองบัวลำภูมีเขื่อนมีน้ำมีปลามีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ปลาส้ม” (สำนักงานจังหวัดหนองบัวลำภู 2555) กลุ่มแปรรูปปลาพบมากในพื้นที่อำเภอโนนสังเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีอาณาเขตติดกับเขื่อนอุบลรัตน์ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ เขื่อนจะประกอบอาชีพประมงและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาเป็นส่วนใหญ่จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูก็ว่าได้ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมมาโดยตลอดส่งผลให้กลุ่มแปรรูปปลาค่อนข้างที่จะประสบความสำเร็จพอสมควรดังจะเห็นได้จากระยะเวลาในการดำเนินงานกลุ่ม (ประมาณ 17 ปี) ตลอดจนได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรศูนย์เครือข่ายด้านการประมงโดยสำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู กรมประมงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ตามแปรรูปปลาหนึ่งเดียวโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภูนอกจากนี้ยังได้รับรางวัลพระราชทานให้ประชาชนเกียรติในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาปี 2556 และมวลสถาบันเกษตรกรแห่งชาติประจำปี 2556 สาขากลุ่มแปรรูปปลาน้ำจืด)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2553 โดยนายชาญณรงค์ วงศ์ลา จากนั้นกลุ่มได้เริ่มเก็บไม้ลอยน้ำเพื่อนำมาสร้างแพของกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน และแรงบันดาลใจในการตั้งกลุ่ม จากรายงานข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว ประจำปี 2564 ของเทศบาลตำบลเชียงคานพบว่ามีนักท่องเที่ยวจำนวน 155,307 คน และมีรายได้จำนวน 388,267,500 บาท จากการเป็นเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว มีธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สมบูรณ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีน้ำใสและมีความโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้มีผู้คนเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มประมงได้เล็งเห็นความสำคัญของปลาในแม่น้ำซึ่งสามารถนำมาต่อยอดได้หลายรูปแบบ เพราะการหาปลาแต่ละครั้งได้ปลาเป็นจำนวนมากได้มีการคัดเลือกปลาที่มีขนาดพอดีไม่ใหญ่และไม่เล็กจนเกินไป อาจเป็นปลาที่เกล็ดหรือไม่มีเกล็ดก็ได้ แต่ทั่วไปนิยมใช้ปลาที่ลำตัวแบนหรือค่อนข้างแบน เพราะมีเนื้อมาก เนื้อดีติดมันเป็นส่วน เนื้อปลาเหนียว ไม่ยุ่ยง่าย กลุ่มประมงมีความต้องการถนอมอาหารที่สามารถเอาไว้ใช้บริโภคได้นาน จึงมีการหาสื่อและยังเสนอให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยการนำปลาไปแปรรูปเป็นปลาส้ม ไข่เป็นของฝากให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการหารายได้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มประมงพื้นบ้าน แต่กลุ่มประมงพื้นบ้านกลับไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวซึ่งเห็นได้จากกลุ่ม ไม่ได้มีการจัดอาหารต้อนรับนักท่องเที่ยว และกลุ่มยังมีจุดกางเต็นท์บนแพที่ยังว่าง และนักท่องเที่ยวที่จะนั่งเรือชมบรรยากาศก็มีจำนวนน้อย จึงทำให้กลุ่มประมงพื้นบ้านประสบปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม รวมไปถึงการระบาดของโรคไวรัสโควิด 19

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาส้มบ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสามบ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตั้งรายละเอียดข้อประเด็นข้อคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มประมงพื้นบ้าน ต่อไปนี้

- 1) ประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประมงพื้นบ้าน
- 2) ประเด็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและปัญหาของกลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นอย่างไรบ้าง
- 3) ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมกลุ่มประมงพื้นบ้าน ควรเป็นอย่างไร
- 4) ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของกลุ่มประมงพื้นบ้าน มีอะไรบ้าง

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ประธานกลุ่ม 1 คน ที่ปรึกษา 1 คน สมาชิกกลุ่ม 2 คน และนักท่องเที่ยว 1 คน รวมกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 5 คน

2.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย 5 คน 1. นายชาญณรงค์ วงศ์ลา (ที่ปรึกษา) 2. นายประยูณ แสนแฉ (ประธานกลุ่ม) สมาชิกกลุ่ม 2 คน และนักท่องเที่ยว 1 คน

2.1.1 นายชาญณรงค์ วงศ์ลา เป็นคนก่อตั้งกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยขึ้นมา ปัจจุบันได้ถูกเลือกให้เป็นที่ปรึกษา เพื่อให้ชาวบ้านนั้นได้มีอาชีพส่งเสริมการหารายได้เข้ามาในครอบครัว

2.1.2 นายประยูณ แสนแฉ (ประธานกลุ่ม) ได้ถูกคัดเลือกจากสมาชิกคนในกลุ่มให้รับหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม เพราะได้ถือว่ามีประสบการณ์ในการทำงานกับการหาปลาและมีความรู้ทางด้านประมงเป็นอย่างดี การหาปลาแต่ละครั้งจะได้ปลามาเป็นจำนวนมากจึงมีการคัดเลือกปลาที่จะนำมาทำปลาสามเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มประมงพื้นบ้านมีรายได้เข้า

2.1.3 สมาชิกกลุ่ม 2 คน คือคนที่ทำหน้าที่ดูแลกลุ่มประมงในเวลาที่มีการเลิกงานหรือต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาพักอาศัย มีการหาอาหารมาต้อนรับนักท่องเที่ยวและได้พานักท่องเที่ยว นั่งเรือชมพระอาทิตย์ตกดิน รวมไปถึงการดูแลสุขภาพความปลอดภัยของคนบนแพ ได้นำปลาสามมาทำอาหารให้นักท่องเที่ยวได้รับประทาน

2.1.4 นักท่องเที่ยว ได้รับความสะดวกสบายในการให้บริการของกลุ่มประมงพื้นบ้าน จึงได้มีการเดินทางเที่ยวชมบรรยากาศความเป็นอยู่ แต่เนื่องจากสถานการณ์โควิด19 ได้มีการงดการเดินทางข้ามจังหวัด จึงทำให้ไม่สามารถเที่ยวได้เต็มที่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Indepth Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบโครงสร้างชนิดปลายเปิดและปลายปิด เพื่อควบคุมเนื้อหาที่จะทำการศึกษาได้แก่ สภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสาม บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในรายวิจัระบุรายการข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น

3.2 จะทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการคำถามแต่ละประเด็น

3.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษาว่าตรงตามเนื้อและมีข้อมูลครบถ้วนหรือไม่จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4 แก้ไขและปรับปรุงให้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วจึงนำไปรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน ครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสาม บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลหรือรายละเอียดของหน่วยงานในระบบ ซึ่งเราสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ได้ทันที โดยไม่ต้องลงมือเก็บรวบรวมเอง

ส่วนที่ 2 เก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่จัดสร้างขึ้น สัมภาษณ์กับกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ การวิเคราะห์เนื้อหาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อมาเป็นแนวทางสำหรับคำถาม และวิเคราะห์ข้อมูลก็รวบรวมข้อมูลตามลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ และพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยดูจากวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอในรูปเชิงพรรณนา (Descriptive

Statistic) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบ สภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสามบ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ผลการวิจัย

ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสามบ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบ สภาพการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสาม บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ยังขาดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการและได้ปลาเป็นจำนวนมากในการหาปลา ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือการขาดรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวไม่เข้ามาใช้บริการและไม่เข้ามาจับประทานอาหารบนแพของกลุ่มประมงพื้นบ้านและปลาที่หามาได้ก็มีจำนวนมาก ทั้งนี้มีผลการสัมภาษณ์ดังนี้ “นักท่องเที่ยวยกเลิกการจองคิวเข้ามากลางเต็นบนแพกลุ่มประมงพื้นบ้านติดต่อกันหลายอาทิตย์ ทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในการพัฒนาปลาที่หามาได้เยอะๆ ก็ไม่รู้จะเอาไปทำอะไร”

ภาพที่ 1 เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์กับประธานกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
ที่มา: ปวีณา , 2564

2. สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือการขาดรายได้ในกลุ่มส่งผลทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและเกิดการว่างงาน ทั้งนี้มีผลการสัมภาษณ์ดังนี้ “ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการแพกลุ่มประมงพื้นบ้านติดต่อกันหลายอาทิตย์ ปลาสามที่หาก็ไม่สามารถขายได้จึงไม่มีรายได้เข้ามาจุนเจือสมาชิกในกลุ่ม”

ภาพที่ 2 เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
ที่มา: ปวีณา , 2564

3. นักท่องเที่ยวได้รับผลกระทบคือมาตรการเฝ้าระวังโรคระบาดโควิด19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะเดินทางมาเที่ยวหรือรับประทานอาหารได้อย่างเสรีเพราะต้องผ่านมาตรการการตรวจคัดกรองอย่างเข้มข้น นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางมาเที่ยวได้ทั้งยังมีมาตรการเฝ้าระวังโรคระบาดโควิด19 ทั้งนี้มีผลการสัมภาษณ์ดังนี้ “การเดินทางข้ามจังหวัดต้องมีการตรวจคัดกรอง การจองที่พักร้านอาหารต้องถูกยกเลิก ทำให้ไม่สามารถเที่ยวอย่างอิสระได้”

ภาพที่ 3 เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
ที่มา: พรสวรรค์ , 2564

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบ ผู้ผลิตได้รับผลกระทบ 1) กลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือการขาดรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวไม่เข้ามาใช้บริการและไม่เข้ามารับประทานอาหารบนแพของกลุ่มประมงพื้นบ้านและปลาที่หามาได้ก็มีจำนวนมากไม่สามารถนำไปอาหารได้ทั้งหมด 2) สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือขาดรายได้ในกลุ่มไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาสดได้ส่งผลทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและเกิดการว่างงาน จากปัญหาสถานการณ์โรคโควิด 19 3) นักท่องเที่ยวได้รับผลกระทบคือมาตรการเฝ้าระวังโรคระบาดโควิด19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะเดินทางมาเที่ยวหรือรับประทานอาหารได้อย่างเสรีเพราะต้องผ่านมาตรการการตรวจคัดกรองอย่างเข้มข้น สอดคล้องกับงานวิจัย อารยา ญาณพิบูลย์ และวิภาวี กฤษณะภูติ (2563) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาบ้านห้วยบง (ตราหนึ่งเดียว) ได้จัดตั้งขึ้นโดยการส่งเสริมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เขื่อนอุบลรัตน์) มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้กลุ่มได้รับการสนับสนุนและได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตจากหลายหน่วยงานด้วยกันรวมไปถึงจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่มีชื่อเสียงและสร้างรายได้อยู่หลายชนิด “ ปลาสด ” เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็น “ ของดีจังหวัดหนองบัวลำภูนำไปสู่การผลิตเป็นนโยบายส่งเสริมผลิตภัณฑ์ปลาสดภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “ จังหวัดหนองบัวลำภูมีเขื่อนมีน้ำมีปลา มีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ปลาสด ”

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือขาดรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวไม่เข้ามาใช้บริการและไม่เข้ามารับประทานอาหารบนแพของกลุ่มประมงพื้นบ้านและปลาที่หามาได้มีจำนวนมากไม่สามารถนำไปทำอาหารได้ทั้งหมด สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบคือขาดรายได้ในกลุ่มไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาสดได้ส่งผลทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและเกิดการว่างงาน นักท่องเที่ยวได้รับผลกระทบคือมาตรการเฝ้าระวังโรคระบาดโควิด19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะเดินทางมาเที่ยวหรือรับประทานอาหารได้อย่างเสรีเพราะต้องผ่านมาตรการการตรวจคัดกรองอย่างเข้มข้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสดบ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

จากผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการเริ่มลดน้อยลงจากมาตรการเฝ้าระวังโรคระบาดโควิด19 ทำให้ปลาที่หามาได้มีจำนวนมากไม่สามารถนำไปทำอาหารได้ทั้งหมด นักท่องเที่ยวไม่สามารถที่จะเดินทางมาเที่ยวได้ หน่วยงานกรมพัฒนาชุมชนเข้าจัดการวางแผนในการพัฒนา พร้อมส่งเสริมกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสดบ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ให้สามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ค้นพบสภาพการดำเนินของกลุ่มประมงพื้นบ้านแต่ไม่สามารถอธิบายความเข้มแข็งหรือกระบวนการที่จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้แก่กลุ่มได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน บ้านเชียงคาน หมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. (2564). การประมงระดับประเทศ. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก. <https://shorturl.asia/pHcmx>
- ชาญณรงค์ วงศ์ลา. (19 ธันวาคม 2564). สภาพการทำงานของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสด บ้านเชียงคานหมู่ 1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. (ณัฐพนธ์ ขาวนา, ผู้สัมภาษณ์)
- เดลินิวส์. (2562). ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/Es6Ub>
- ประยูณ แสนแอ. (19 ธันวาคม 2564). ประวัติความเป็นมาของกลุ่มประมงพื้นบ้านในการแปรรูปปลาสด บ้านเชียงคานหมู่1 ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. (ณัฐพนธ์ ขาวนา,ผู้สัมภาษณ์)
- มีศักดิ์ ภักดีคง. (2562). แผนปฏิบัติการราชการกรมประมง. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/r9plo>

- องค์การสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2012). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals – SDGs. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2565, เข้าถึงได้จาก. <https://kuza.me/vpSlz>
- อารยา ญาณพิบูลย์. (2563). การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาในจังหวัดหนองบัวลำภู. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://dlink.me/ipVab>
- อิสรภาพแห่งความคิด ไทยโพสต์. (2564). ตอกย้ำความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและรักษาสิ่งแวดล้อม. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก. <https://shorturl.asia/BPqch>